

Norsk Kulturarv

**Storfjordens Venner
Stemme på Kvernhusneset
Søndag 10. juni 2007 kl. 1300
Stemnetale ved direktør Grete Horntvedt
Norsk Kulturarv**

Takk til Storfjordens Venner som vil ha Norsk Kulturarv ved undertegnede som stemnetaler på sitt tradisjonsrike stemne. Denne gangen her på Kvernhusneset. Det er en stor ære. Jeg har gledet meg stort til å få oppleve dette stemnet og dele dagen med dere.

Jeg har tenkt å si noe om gamle håndverkstradisjoner og overlevering av håndbåren kunnskap. Men først: Hvem tror dere har verdens eldste yrke? Legen, Arkitekten og Politikerer.

Storfjordens Venner gjør et fantastisk arbeid, og jeg vet at mange her har bidratt med dugnadsarbeid opp gjennom årene. En innsats det står stor respekt av og som er av uvurderlig verdi for kulturarven og ivaretakelsen av denne. Norsk Kulturarv er oppriktig begeistret for alt dere gjør og arbeidet som blir nedlagt.

Storfjordens Venner har fortjent alle de priser som er tildelt: Fylkeskulturprisen i Møre og Romsdal, Sparebanken Møres ærespris, Stranda Sogelags kulturpris og Stiftelsen UNI sin skadevernpris.

Storfjordens Venner er i 2007 foreslått fra Fylkesmannen i Møre og Romsdal som kandidat til den første nasjonale kulturlandskapsprisen som skal deles ut under slåttefestivalen i Hjartdal, Telemark av Landbruks- og matminister Terje Riis Johansen den 16. juni. Jeg vet at Storfjordens Venner står sterkt til å få kulturlandskapsprisen i konkurranse med mange sterke søkere.

Norsk Kulturarv startet i 1993 med fokus på de gamle fredete gårdene i innlandet, men vokste raskt til en landsomfattende organisasjon med motto "Vern gjennom bruk" på kysten, i innland og i byene. Vi er blitt mer og mer oppmerksom på at bygningene hører hjemme i et kulturlandskap. Og Norsk Kulturarv har fått i oppgave å dele ut Kulturlandskapsprisen i samarbeid med LMD.

Da Vestnorsk fjordlandskap ble innskrevet på UNESCO sin liste over verdens naturarv i 2005, var grunngevingen at ”vestnorsk fjordlandskap er klassiske, fremragende velutviklede fjorder, og blir regnet for å være typelokalitet i fjordlandskapene i verden.” Videre heter det at ”rester av eldre, nå for det meste nedlagte gårdsbruk og støler, tilfører det dramatiske naturlandskapet en kulturell dimensjon som utfyller og øker den samlede verdien av området”. Jeg tenkte det var godt for dere å høre disse ordene. Da det er åpenbart at det er Storfjordens Venner og ingen andre som har sørget for at de fraflyttete gårdene ikke har forfalt og blitt borte for alltid.

Det er disse verdiene Storfjordens Venner siden 1975 har arbeidet med å ta vare på og formidle kunnskap om. Gjennom den aktiviteten som organisasjonen driver er Storfjordens Venner en viktig aktør for å videreformidle kunnskap om tidligere tiders levemåte, gårdsdrift og byggeskikk. Norsk Kulturarv ser helst at kulturminnene brukes. Bruk er den beste vern fordi hus som blir brukt, blir også i varetatt. Derfor er det så fint at gården Ytste-Skotet blir drevet som leirskole og holder åpent for alle som kommer til gårds.

Derfor er det så fint at Storfjordens Venner holder tradisjonen med sommer-stemne i hevd.

Og derfor er det så fint at så mange finner veien til stemnet. Stemnet er et viktig sted for formidling av historien om levemåten og driften som var på fjordgårdene i Storfjorden. Her blir ressursene i landskapet, bygningene, dyreholdet og menneskene sine liv sett i en sammenheng.

Hvorfor er dette viktigere enn noen gang?

Globaliseringen og internasjonal kontakt mellom folkeslag har økt med akselererende fart.

Norge som et lite land i verden må ta vare på sin egenart. Kjenner vi oss selv og er trygge på vår kulturarv, vil vi i større grad kunne møte kulturinntrykkende og påvirkning utenfra.

Jeg har en selvopplevd historie om hvorledes møtet med et annet land kan skjerpe bevisstheten om egen kulturarv. Min datter skulle gifte seg med en engelsk gutt. Hun hadde aldri vært opptatt av å bære bunad. Hedmark

Å sy en bunad er håndbåren kunnskap. Jeg lærte av min svigermor på Hamar. Det er en fin måte å lære på. Dessverre er det færre og færre som har den nødvendige kunnskapen. Nå til dags er bunadskurs aktuelt, og Folkekulturforbundet har laget en utdanning i bunadssøm. Den første modulen ble arrangert i høst og påmeldingen var dobbelt så stor som kapasiteten.

Det er imidlertid ikke bare bunadssøm hvor det er behov for utdanning. Små og verneverdige fag er under press. Det eneste stedet i Norge der det er opplæring i treskjæring, er på Norsk Kulturarvs handverksskole på Hjerleid i Dovre kommune.

Vi ønsker at verneverdig bebyggelse skal bevares og restaureres. Mange kjøper gamle gårder, fyr eller sætre og ønsker å sette dem i stand, men håndverkere som behersker de gamle bygningsteknikkene er blitt mangelvare.

Kommuner som eier verneverdige bygninger har etter hvert fått råd til å restaurere sine bygdetun og prioriterer dette, men mangler håndverkere. Derfor bør alle vi som ønsker å ta vare på kulturarven, slå et slag for den håndbårne kunnskapen.

Utdanning i små og verneverdige fag slik som for eksempel treskjæring er nesten blitt utradert gjennom reformene i den videregående skolen. Teoretisk kunnskap er gitt forrang foran den praktiske delen. Det finnes mange vitnesbyrd om lærebedrifter som kan fortelle at ungdommen ikke behersker det mest elementære når de starter som lærlinger.

Det er viktig for kulturarven at kunnskapen ikke forsvinner med den eldre generasjonen. Storfjordens Venner har gjennom sitt dugnadsarbeid sørget for at bygningstradisjonene og teknikkene her i Storfjorden holdes i hevd.

Men vi trenger mange flere venneforeninger andre steder i landet dersom den håndbårne kunnskapen ikke skal forsvinne. Du leser deg nemlig ikke til den håndbårne kunnskapen. Som navnet sier, må du lære gjennom å bruke hendene. Du leser deg ikke til å bli flink verken å sy, strikke eller spikke med kniv. Det skjønner alle. Vi trenger dyktige lærere og bærere av tradisjonsyrkene.

Takk til Storfjordens Venner som gir et vesentlig bidrag her. Andre venneforeninger har latt seg inspirere av Storfjordens Venner. Måtte det bli mange, mange flere vennelag.

Lykke til med arbeidet videre og lykke til med stemnedagen på Kvernhusneset 2007.